

**SERVISNI VODIČ ZA UČENJE ZA
RELEARN PLASTICS:
INOVATIVNE METODOLOGIJE UČENJA U ŠKOLAMA
ZA JAČANJE SVESTI I
AKTIVIRANJA GRAĐANSTVA
O POTROŠNJI PLASTIKE**

***PRIRUČNIK ZA NASTAVNIKE SREDNJE ŠKOLE –
Intelektualni rezultat 3 – Materijal za učenje: Plastika u
Evropi***

Ovaj dokument predstavlja rezultat Intelektualnog rezultata broj 3 u ERASMUS+ projektu br: 2020-1-SI01-KA201-075895 „Inovativne metodologije učenja u školama za jačanje svesti i aktivnog građanstva o potrošnji plastike – ReLearn Plastics“.

Ovaj rad je koordinirao Asociacio culture CRESOL – Umetnost i kreativnost za društveni, održivi i solidarni razvoj i rađen je u saradnji sa svim ostalim partnerima ReLearn Plastics-a: Biotehniški centar Naklo, Omladinski klub opštine Stara Pazova – OKOSP, E – gimnazija , Univerzitet u Mariboru Slovenija, IES Cid Campeador, CSI Centar za društvene inovacije LTD i P.G.M.S. (Privatna gimnazija i moderna škola).

Tema prekomerne upotrebe plastike i uticaja na životnu sredinu jedno je od najhitnijih pitanja današnjice. Koliko god se o tome priča, evidentno je da srednjoškolci i dalje nemaju svest o problemu sa kojim se suočavamo.

SAŽETAK

Ovaj rad je deo Erasmus+ projekta pod nazivom „Ponovo naučimo plastiku: inovativne metodologije učenja u školi za jačanje svesti i aktivnog građanstva o potrošnji plastike“.

U okviru ovog projekta kreiran je sledeći Intelektualni rezultat o korišćenju uslužnog učenja (SL) u oblasti aktivnog građanstva i ekološkog i održivog načina života. Između sledećih redova, objašnjeni su opis, prednosti i ključne tačke SL-a, prateći implementaciju SL metodologije u učionici i završavajući primerom SL prilagođenog i razvijenog tokom projekta Relearn Plastics.

Ovaj intelektualni rezultat (IO3) se odnosi na nastavnike srednjih škola i ima za cilj da poveća njihovo znanje o plastici. Rezultat se sastoji od sistematizacije metodološkog alata, praktičnih radnji i iskustava najbolje prakse i integriše tehničko znanje u pet glavnih blokova ili modula.

Pregled sadržaja:

SAŽETAK	3
MODULE 1	5
1 INOVATIVNE PEDAGOGIJE UČENJA: USLUGA-UČENJE (SL)	5
1.1 UVOD	5
1.2 RAZUMEVANJE USLUGE-UČENJE (SERVICE-LEARNING (SL))	6
1.2.1 SL u obrazovanju za aktivno građanstvo	10
MODULE 2	12
2 METODOLOGIJA	12
2.1 KAKO POČETI	14
2.2 PRIPREMNI BLOK	16
2.2.1 Faza 1: definisati ideju	16
2.2.2 Faza 2: uspostaviti partnerstva	17
2.2.3 Faza 3: projekat planiranja	18
2.3 BLOK IMPLEMENTACIJE	20
2.3.1 Faza 4: priprema projekta sa grupom	20
2.3.2 Faza 5: izvršenje projekta	20
2.3.3 Faza 6: zatvaranje projekta sa grupom	22
2.4 BLOK EVALUACIJE	24
2.4.1 Faza 7: multifokalna evaluacija	24
MODUL 3	26
3 SERVISNO UČENJE U EVROPSKO AKTIVNO GRAĐANSTVO I DOBRA PRAKSA O POTROŠNJI PLASTIKE: "RELEARN PLASTICS"	26
ZAKLJUČAK	27
REFERENCE	27

MODULE 1

1 INOVATIVNE PEDAGOGIJE UČENJA: USLUGA-UČENJE (SL)

Tokom ovog modula, koncept učenja će biti identifikovan, kako bi se razumela njegova složenost, vodeći čitaoc u različite koncepte učenja, kao i prakse, od kojih je jedna od njih je uslužno učenje, metodologija učenja koja nije nova, ali je i dalje se smatra inovativnim na mnogo različitih načina i oblasti.

1.1 UVOD

Kembridž rečnik definiše učenje kao „proces razumevanja nečega proučavanjem ili iskustvom“. Ovaj proces je složen i višedimenzionalan, ali je povezan i sa individualnim učenjem svake osobe. To znači da se ono ne može adekvatno definisati samo učenjem o činjenicama, brojkama i teorijama, jer je učenje povezano i sa životom van učionice.

Stoga se učenje ne odvija samo kroz posmatranje i proučavanje, već i u društvenim okruženjima koja grade lično iskustvo svakog učenika. Sve ovo je deo procesa učenja i doprinosi obrazovnom okruženju. „Postoje neki dokazi da se pristupi učenju učenika mogu promeniti kao odgovor na okruženje za učenje“ (Cassidi i Eachus, 2007: 311). Iz tog razloga, postoje različite metodologije i pedagogije koje se koriste u različitim obrazovnim centrima, a učenici koriste različite stilove učenja u zavisnosti od zadatka (Volters, 1998, kao što je citirano u Cassidi and Eachus, 2007: 311).

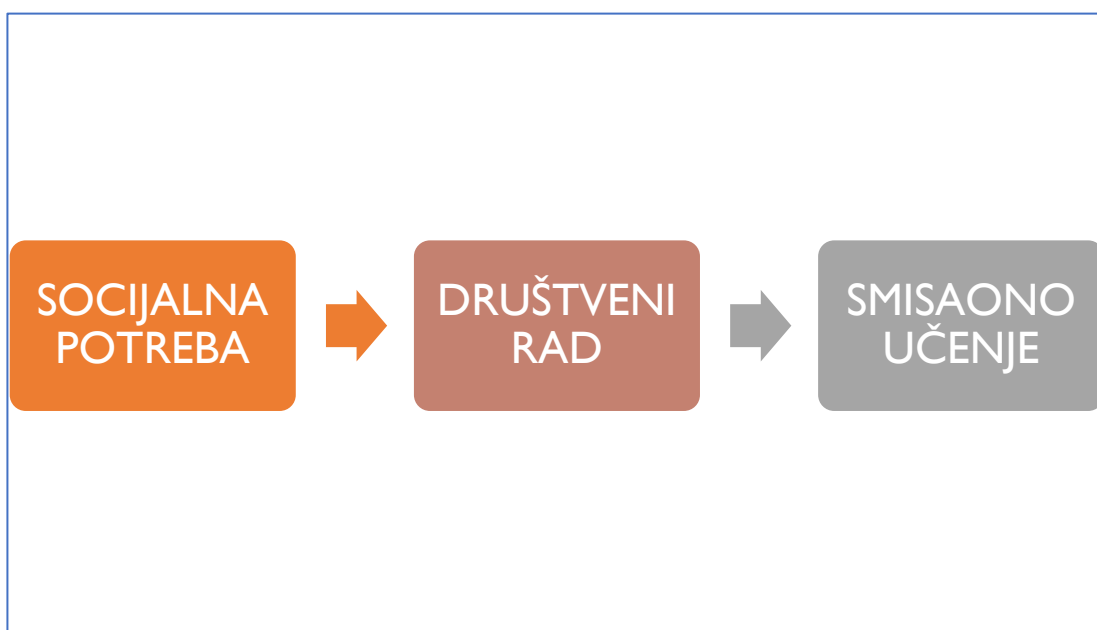
Ti stilovi učenja igraju važnu ulogu u procesu učenja. Što se tiče stilova učenja, postoje i drugi koncepti koje treba uzeti u obzir: 1) obrada informacija; intelektualna sposobnost učenika da razume proces informacija; 2) preferencija u nastavi; preferirano okruženje za učenje za svaku osobu; i 3) strategije učenja (Moussa, 2014). Sve ovo zavisi direktno od pojedinca.

Učenje je jedan od glavnih ciljeva u formalnom obrazovanju. Dakle, kako nastavnik može pozitivno doprineti preferencijama učenika? Ovde se može uvesti metodologija uslužnog učenja (SL), jer može uključiti različite stilove učenja u aktivnosti SL, kao što su vizuelni, zvučni, verbalni, fizički, logički, društveni i usamljeni. Uvođenje različitih stilova učenja u nastavnu aktivnost olakšaće proces učenja svim učenicima, jer će svakome biti lakši jedan stil učenja za proces učenja.

1.2 RAZUMEVANJE USLUGE-UČENJE (SERVICE-LEARNING (SL))

Šta je uslužno učenje? Među različitim definicijama pojma, postoje dve karakteristike koje su uvek prisutne: iskustveno učenje i rad u zajednici. Tačnije, SL aktivnost dolazi iz društvene potrebe koja zahteva stvarnu uslugu kao odgovor na nju. Ovde ulaze učenici. Obavljajući ovu stvarnu uslugu usmerenu na društvenu potrebu, učenici su u mogućnosti da kroz stvarna iskustva ostvare smisleno učenje. Odnosno, povezivanje akcije solidarnosti sa nastavnim planom i programom, pružanje mogućnosti učenicima da uče dok su korisni svojoj zajednici (to je recipročno korisno i za zajednicu i za učenike). Drugim rečima, kompletna definicija SL metodologije je (Eiler i Giles, 1999):

"Uslužno učenje je oblik iskustvenog obrazovanja gde se učenje odvija kroz ciklus akcije i razmišljanja dok učenici rade sa drugima kroz proces primene onoga što uče na probleme zajednice, i istovremeno razmišljajući o svom iskustvu dok traže da postignu stvarne ciljeve za zajednicu i dublje razumevanje za sebe."

Slika 1. Servisno učenje 1

Važno je primetiti da SL projekti treba da budu obostrano korisni za studenta i posao u kome se SL implementira. U slučaju da je projekat samo koristan za ne-obrazovnu instituciju, projekat neće zadovoljiti potrebe i zahteve za SL (O'halloran i O'halloran, 1999: 19). Ovo bi bila jedna od glavnih karakteristika metodologije SL, princip reciprociteta.

Slika 2. Servisno učenje 2

Štaviše, SL metodologija ima još četiri karakteristike koje je definišu: obrazovanje u osnovnim vrednostima, poboljšanje okruženja u blizini, učenje u zajednici i razvoj društvenih i građanskih kompetencija.

Postoji opšti konsenzus o potrebi obrazovanja o vrednostima, jer se pojedinci ponašaju i žive u skladu sa određenim vrednostima. Pored toga, te vrednosti omogućavaju pojedincima da izaberu i opravdaju svoj način života (Camara Estrella, 2013: 188). Otuda je značaj razvoja društveno-građanskih kompetencija.

Slika 3. Ključne kompetence

Ova veština je unutar evropske preporuke 2006/962/EC o ključnim kompetencijama za celoživotno učenje, a društvene i građanske kompetencije se ukratko opisuju kao „sposobnost da se

efikasno i konstruktivno učestvuje u svom društvenom i radnom životu i da se uključi u aktivno i demokratsko učešće, posebno u rastućim raznolikim društvima”.

Komunikacija između pojedinca i njegovog/njenog društva ostvaruje se kroz obrazovanje, a obrazovanje mora približiti stvarnost pojedincima, pripremajući njenu transformaciju u održivije društvo, ako je potrebno.

Slika 4. Relacije: Edukator – Student – Zajednica

Ovo će, u kombinaciji sa S-L praksom, dovesti i do poboljšanja okolne sredine, što je takođe jedan od ciljeva obrazovanja. Štaviše, uz S-L rad u zajednici i učenje su kombinovani - i uravnoteženi - u aktivnostima, zbog čega učenici uče u zajednici dok razvijaju društveno-građanske kompetencije. Na kraju, rezultati su jednaki za ljude koji su uključeni, uvek recipročni.

Zašto je zanimljivo prilagođavati SL u učionicama? Postoji nekoliko prednosti implementacije SL-a, ali jedan od najvažnijih delova je da ova metodologija stavlja učenike na prvo mesto, čineći ih protagonistima. Nastavnici treba da progresivno uključuju učenike u razvoj svih faza projekta SL. Štaviše, SL projekti su fokusirani na poboljšanje ne samo autonomije učenika, već i njihove lične inicijativne veštine. Štaviše, uključivanjem učenika u zajednicu, oni takođe stvaraju mrežu sa stvarnim akterima, približavajući ih svetu rada. Nadalje, na osnovu tri različite definicije SL od strane Rozenberga, Formana i Vilkinsona i Cushmana, Bruce V. Speck (2002) navodi da:

„učenje usluga je način da se prevaziđe razdvajanje integracijom i angažovanjem. Što se tiče integracije i angažovanja, uslužno učenje objedinjuje istraživanje, nastavu i usluge;

kombinuje rad u zajednici sa nastavom u učionici; i priprema učenike za učešće u javnom životu, integrišući na taj način teoriju i praksu.”

Zahvaljujući SL-u, studentima je takođe moguće da steknu sveobuhvatnije razumevanje modernog društva, podižući svest učenika o problemima sa kojima se suočava savremeno društvo. U tom smislu, studenti ne samo da imaju akademsku, već i društvenu i emocionalnu korist, jer su uključeni u stvarni svet, razvijajući i svoju građansku odgovornost.

Međutim, iako su studenti u fokusu prakse SL, kao što Kej (2002) navodi u svojoj knjizi, SL projekat ne samo da pruža smislene načine za učenike, već i za administratore, nastavnike i lokalne agencije i njegove članove, koji se „kreću zajedno sa namernim razmišljanjem i delovanjem ka zajedničkom cilju od obostrane koristi“.

Konačno, jedna od komponenti učenja o usluzi je razmišljanje o učinjenoj usluzi, koja je razlikuje od drugih oblika volonterizma i uključivanja zajednice (Hatcher & Bringle, 1997, citirano u Stukas Jr. et al., 1999), pomažući u razumevanje učenja koje se predaje.

1.2.1 SL u obrazovanju za aktivno građanstvo

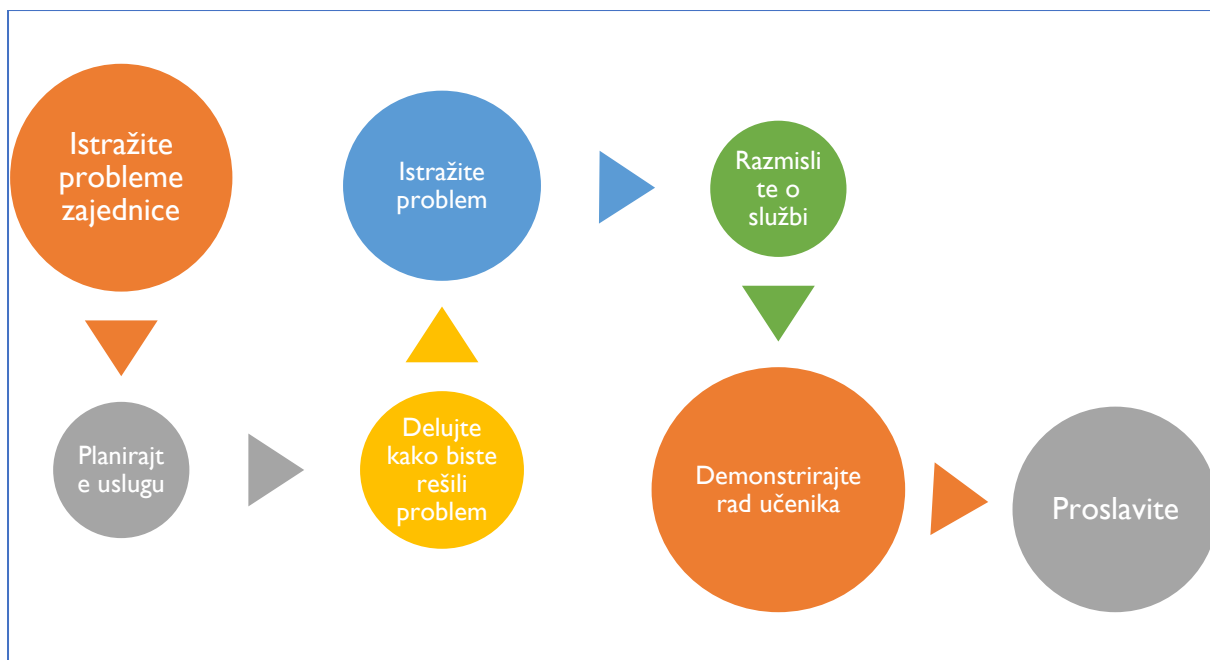
Razlog za odabir SL metodologije je taj što ona može biti sastavni deo aktivnog građanskog obrazovanja, prihvatajući mogućnost rada sa zajednicom bez gubljenja iz vida ciljeva učenja.

Kao što je ranije pomenuto, u okviru uslužnog učenja moguće je prilagoditi ciljeve učenja kursa; uključenost institucije, fakulteta i studenata u zajednicu; ishod učenja učenika; inovativna pedagoška podrška učenju; potrebe zajednice u procesu učenja; ali i procedure refleksije/ocenjivanja učenja (Bringl, R. G. i Steinberg, K; 2010). Pored toga, to je i dinamična strategija za povezivanje teorije i prakse sa zajednicom kako bi se postigli smisleni ciljevi obrazovanja, sa različitim procesima učenja.

Pored već pomenutih kompetencija stečenih sa SL, moguće je identifikovati i druge međuljudske veštine uključene u SL i koje se smatraju suštinskim za svet rada u XXI veku: rešavanje konflikata, rešavanje problema, komunikacija i slušanje, osećaj odgovornosti, fleksibilnost i pokazivanje uvažavanja. To je zato što „učenje o uslugama nije samo „služiti da se uči“, već i „učiti da služi“ i da budete uključeni u zajednice na različite načine“ (Bringl i Steinberg, 2010).

Pored toga, sa stanovišta obrazovnih institucija, primena SL metodologije će im koristiti na različite načine, kao što je obezbeđivanje kvalitetnog obrazovanja, povećanje relevantnosti za učenike, uključivanje u zajednicu, povećanje saradnje i partnerstva... Takođe je važno istaći da škole postoje unutar zajednica, tako da postoji nepisana odgovornost obrazovnih centara da budu prisutni u tim zajednicama.

U zaključku, razvoj SL projekta će stvoriti relevantnije obrazovanje za učenike, dok će saradivati sa spoljnim partnerima zajednice i energizirati ne samo učenike, već i uključeno osoblje (Kaie, 2004).

Slika 5. Proces od istrage do slavlja

MODULE 2

2 METODOLOGIJA

U ovom modulu će biti objašnjeni različiti koraci za stvaranje potpunog razvoja iskustva zasnovanog na učenju usluga; novi način podučavanja i učenja, uz vraćanje zajednici.

Kada se napravi sistematizacija metodologije, može se desiti da se metodologija previše pojednostavi ili da se ne može primeniti na različite kontekste jer zanemaruje neke osobenosti različitih iskustava. Stoga, da bismo pružili alat i uputili edukatore kako bi primenili SL da znaju šta da rade u svakom delu projekta, sledeće stranice, zasnovane uglavnom na dve ideje za razvoj SL (Kaie i Battle), će navesti SL osnovne korake u cilju kreiranja uspešnog projekta zasnovanog na ovoj pedagogiji. Dakle, kako odabrati ispravnu metodologiju? Ovo će zavisiti od broja učesnika, konteksta, autonomije učenika... odluka nastavnika/profesora će biti da odluči koji metod će primeniti u određenoj učionici.

Kao što je ranije objašnjeno, projekat učenja o uslugama dolazi iz društvene potrebe, za koju su mladi ljudi zainteresovani, stvarajući stvarnu uslugu za njih da se razviju kao odgovor na ovu potrebu (u međuvremenu, uključujući i smisleno učenje). Štaviše, u većini SL projekata potrebno je raditi u mreži subjekata i institucija u svom okruženju, bez kojih bi bilo nemoguće nastaviti sa projektom.

Adolescenti su sposobni da sprovode zaista korisne stvari u mnogo različitih sektora usluga, da stvore vidljiva poboljšanja u svom okruženju, razvijaju svoje kompetencije kroz ogroman spektar mogućih zadataka. Na primer, studenti mogu da podignu svest stanovništva, dele znanje, saradjujući u aktivnostima vezanim za njihovo studiranje, itd.

Izvođenje SL zadatka se suštinski ne razlikuje od izrade bilo kog drugog tipa projekta. Da bi se napravio kvalitetan projekat učenja o uslugama, potrebno je pratiti nekoliko koraka. U ovom slučaju, ti koraci se mogu identifikovati u tri bloka (Battle, n.d.): priprema, implementacija i evaluacija. Sa tačke gledišta vaspitača, ova tri bloka mogu se ukratko definisati kao:

- **Priprema:** proces koji prethodi implementaciji u kojoj je ideja osmišljena, uzimajući u obzir resurse i planiranje projekta.

- **Implementacija:** grupna priprema (na osnovu pripreme faze), realizacija projekta i zatvaranje projekta u okviru učionice.

- **Evaluacija:** posteriornu analizu sprovedenog projekta i njegovih obrazovnih i društvenih rezultata.

Slika 6. Umrežavanje

Pored toga, ova tri bloka se mogu podeliti u etape ¹:

Slika 7. Tri bloka izvršavanja SL zadataka

Ipak, prema Kaye (2004: 10), trebalo bi ga podeliti na četiri bloka, a to su: priprema, akcija, refleksija i demonstracija.

- **Priprema:** ovaj blok uključuje identifikaciju potrebe, za kasnije istraživanje i analizu, kao i kreiranje plana za akciju. Već uključuje učenike, vođene nastavnikom. Učenici su ti koji identifikuju potrebe zajednice i istražuju o tome, uključujući aktivno učenje i kritičko razmišljanje da bi razumeli problem. Sve ovo dovodi do plana akcije u kojem se analiziraju veštine i interesovanja. Na kraju ove faze, učenici pokušavaju da pronađu partnerstvo.²
- **Akcija:** javlja se kao direktan rezultat prethodnog bloka. Tokom ovog bloka učenici obavljaju uslugu i radeći to shvataju kako se lekcije mogu primeniti na svakodnevni život, prenoseći smisao van učionice. Štaviše, tokom ovog dela učenici su u mogućnosti da uoče svoje prednosti.

¹ Postoje i druge metodologije koje su podeljene u različite faze, ali njeno funkcionisanje je slično vodiču Batlle. Na primer, prema Garsiji i Rubiju (2010), postoji pet radnji: 1) priprema vaspitača; 2) grupno planiranje; 3) grupna implementacija; 4) grupna evaluacija; i 5) evaluacija vaspitača. [Martín Garcia, X. y Rubio Serrano, L. (Coord.). (2010). Prácticas de ciudadanía: diez experiencias de aprendizaje servicio. Ediciones Octaedro, S.L. <https://elibro.net/es/ereader/learningbyhelping/61897?page=23>]

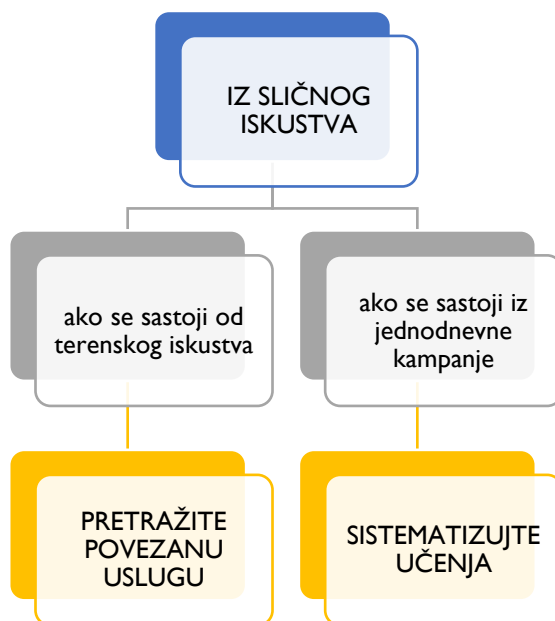
² Ovaj blok se razlikuje od prethodnog, jer u ovom slučaju projekat već počinje da uključuje studente (ovo se radi u fazi implementacije prethodne teorije).

- **Refleksija:** to je tekući proces koji se može desiti u različitim fazama SL projekta (iako postoje određena vremena za njegovu diskusiju). Vreme je da istraže ono što uče i njihov efekat, koristeći kognitivne, socijalne i emocionalne aspekte za razmišljanje.
- **Demonstracija:** pruža dokaze o tome šta su studenti postigli tokom svoje službe, pokazujući svoju stručnost u javnosti. Ovo će biti korisno da se prepozna njihov rad i proslavi njihova dostignuća.

2.1 KAKO POČETI

U nastavku su navedene četiri osnovne strategije koje nas mogu voditi da započnemo SL projekat (Batlle, n.d.):

- **TRANSFORMACIJA:** postići osnovu iz prethodnog iskustva u SL. Imajući u vidu šta je još potrebno da se to promeni u SL aktivnost.

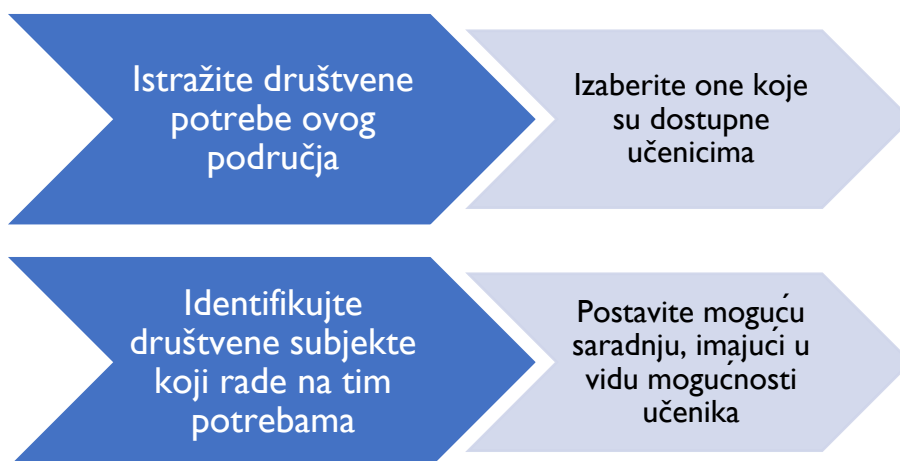
Slika 7. Iz sličnog iskustva

- **PONUĐA:** Potražite prijateljske društvene subjekte i saznajte da li bi cilj koji traže mogao da stvori neku uslugu od naših učenika.

Slika 8. Od odjave do kreiranja pilot projekta

- **KOPIRANJE:** Imitirajte dobar SL projekat iz druge škole (neophodno je uzeti u obzir resurse i kontekst škola i pokušati da izaberete školu sa skoro identičnim karakteristikama).
- **MAPIRANJE:** pronaći potrebe i mogućnosti u oblasti

Slika 9. Od istraživanja društvenih potreba do identifikacije društvenih entiteta

Da bismo istražili izazove i potrebe, sledeći dijagram pod nazivom „Mapiranje područja“ može nam pružiti dragocene i korisne informacije kada odlučujemo o određenom projektu:

Mapiranje područja

OBIM USLUGE	OTKRENI IZAZOVI ILI DRUŠTVENE POTREBE	AKTERI (društveni subjekti ili institucije)
Zaštita prirode, životinja i životne sredine		
Učešće građana		
Umetnost i kulturno nasleđe		

Tabela 1. Mapiranje područja

U zavisnosti od odabrane metodologije, studenti će biti uključeni u različite faze projekta. U slučaju Erasmus+ projekta koji je uključen u ovu metodologiju, odlučeno je da se koristi metodologija Roser Batlle, jer su u projektu uključeni različiti međunarodni partneri i komunikacija tokom prve faze će postati izuzetno komplikovana ako budu uključeni svi studenti. Ipak, neophodno je obaviti prethodni rad sa učenicima kako bi ideja sazrela, promovisala implikacija i radilo na posvećenosti sa grupom, omogućavajući učenicima da postanu protagonisti. Nastavnici su ti koji će adekvatno planirati aktivnosti koje će se razvijati u projektu i uključiti učenike u sve faze implementacije SL.

Da bismo imali više objašnjenja zasnovanu na Batlleovom vodiču, sledeće indikacije za svaku od faza će olakšati realizaciju svake od njih.

2.2 PRIPREMNI BLOK

2.2.1 Faza 1: definisati ideju

U cilju kreiranja jednostavne, jasne i vizuelne mentalne slike za vizuelizaciju različitih elemenata koji će dizajnirati telo projekta. Sastoji se od:

- Definisati početak: odgovaranje na sledeća pitanja: gde će se projekat nalaziti, u koji predmet će biti uključen, ko može da učestvuje u njemu i njihove uloge
- Društvena potreba: pronalaženje stvarnih potreba koje čine učenike zainteresovanim i motivisanim
- Konkretizirati uslugu koju treba izvršiti: odabir zadataka koje će učenici obavljati

PREDLOZI ZA IMPLEMENTACIJU UMREŽAVANJA

- Upoznajte jedni druge (potrebe, interesovanja, oblast rada...)
- Povežite se sa pravim partnerima (uverite se da rade u oblasti i temi projekta)
- Počnite sa malim i konkretnim SL projektom (sticanje iskustva za složenije i ambicioznije projekte)
- Naučite da koordinirate (prethodno iskustvo)
- Napišite sporazume između partnera (sa posebnim osvrtom na identifikaciju organizacionih pitanja)
- Održavajte fluidnu komunikaciju tokom izvršenja usluge kako biste izvukli maksimum iz napora i rešili sve nepredviđene događaje uz minimum sukoba između strana
- Pratite projekat sa slikama ili snimcima (ovo se može koristiti za procenu, deljenje i jačanje projekta)
- Ponovite projekat da biste konsolidovali mrežu (jednom nije dovoljno)
- Širite projekat (na taj način je moguće konsolidovati projekat i ojačati mrežu.

→ Ciljevi učenja: veštine, učenja, kompetencije, vrednosti koje će usluga doneti učenicima

2.2.2 Faza 2: uspostaviti partnerstva

Nakon toga, biće neophodno uspostaviti saveze u okruženju kako bi se potvrdila održivost usluge i uspostavila bliska saradnja, u kojoj će posvećenost i fokus biti podeljeni sa grupama i društvenim inicijativama koje deluju u ovoj oblasti.

Potrebni su nam partneri koji utiču na zajednicu i obezbeđuju dobar odnos sa njima. Da bismo to uradili, neophodno je da smo u mogućnosti:

1. *Identifikujte partnere – subjekte ili institucije – sa kojima bismo mogli da saradujemo u projektu.* U zavisnosti od zacrtanog projekta, to mogu biti na primer udruženja (susedska, kulturna, ekološka udruženja) koja poznaju i deluju u skladu sa potrebama životne sredine, ili javne institucije sa nadležnostima u toj oblasti..
2. Uspostaviti jasan i konkretan odnos sa izabranim subjektom i dogovoriti se o službi koju će mladi obavljati. Biće naš saveznik da podelimo projekat i iskustvo će školi pružiti mnogo mogućnosti da nauči kako da radi u mreži. Obrazovni centar mora aktivno da saraduje sa društvenim akterima zajednice: nevladinim organizacijama, gradskim većem, društvenim i obrazovnim subjektima naselja, fondacijama i sl. i saraduje sa njima, deleći isti projekat, iako svaki preuzima svoj deo – obrazovni centar će definisati učenje koje učenici moraju postići i socijalni agenti će se pobrinuti za bolje definisanje društveno neophodne usluge.

2.2.3 Faza 3: projekat planiranja

Nakon što su određeni partneri (društveni subjekt, javna ustanova, drugi centri...) i osigurana održivost zamišljene usluge, vreme je da se detaljno isplanira projekat.

Projekat će biti obrazovni i društveni; bez ograničenja samo razmišljajući o obrazovnim aspektima. Važno je obratiti pažnju na planiranje usluge, ali i na zahteve menadžmenta i organizacije.

Ova treća faza se fokusira na tri glavne faze, i to:

- 1. Detaljno definisanje usluge koju će studenti obavljati. Kada je usluga konkretnija i opipljivija, bolji adolescenti mogu da kontrolišu šta postižu.*
- 2. Navedite pedagoške aspekte projekta. Iako su projekti obično veoma globalni i nude mnogo mogućnosti za učenje, prioritete moraju biti jasno utvrđeni, kako se energija ne bi raspršila.*
- 3. Navedite upravljanje i organizaciju celog projekta. Organizacija projekta ispred školskih vrata za odlazak u zajednicu je složenija od bilo kog projekta u učionici. Uprkos tome, omogućava studentima da rade na aspektima stvarnog života, ponekad previše daleko od akademskog konteksta.*

QUESTIONS TO DEFINE THE SERVICE

1. What is the tangible objective of the service?
2. What specific tasks create the service? Are we going to do any in the classroom? What requirements are needed to develop the tasks?
3. Who is responsible for the project in the social entity? How will the school collaborate during the service?
4. What are the functions of the social entity?
5. How will the service performed be evaluated?

QUESTIONS TO DEFINE THE LEARNING OBJECTIVES

1. What is the student body like (strengths and weaknesses)?
2. In which subject or subjects will the project be placed?
3. What are the educational objectives pursued: knowledge, attitudes, values, skills, competences...?
4. What previous training will be necessary? And which ones will be done during the service?
5. How will the social entity contribute to the pedagogical aspects?
6. What will be the functions of the responsible teacher?
7. How will the learning be evaluated?

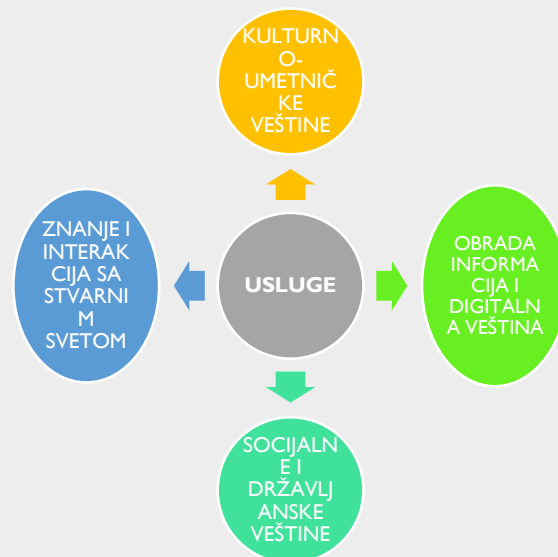
QUESTIONS TO DEFINE THE MANAGEMENT

1. What permits and insurance are needed?
2. How will families be informed and involved?
3. What human resources are needed?
4. How will the entity and the educational center relate to each other?
5. What materials and infrastructure are needed?
6. How will the experience be recorded?
7. What will be disseminated and how?
8. What is the project's budget and what funds will be used for it?

SPECIFY MANAGEMENT AND ORGANISATION | STAGE 3, PHASE 3

BATLLE, ROSER. GUÍA PRÁCTICA DE APRENDIZAJE-SERVICIO

Jedan od predloga za odlučivanje šta će biti ključna učenja u projektu biće da se iscrtaju sve moguće veze nastavnog plana i programa, bilo po predmetu ili po kompetencijama. Na primer, u kampanji za širenje nasleđa opštine, može raditi na sadržajima koji se odnose na kulturu, pored povezivanja obrazovnih mogućnosti jezičkih veština Kulturnog nasleđa u reklamiranju kampanje; IKT veštine u razvoju videa koji promoviše kampanju za širenje na društvenim mrežama; lična autonomija i timski rad, itd. Ova tema će poslužiti za objašnjenje tema kao što su razlike u svakodnevnom životu u prošlosti, proces komunikacije ili klasici književnosti. Primer mape za učenje može biti:

Za sprovođenje ove faze, predlaže se da se sprovede sledeća dinamička „Projektna ruka“: Da bismo razmislili o ličnim prednostima i slabostima i postavili cilj učenja, možemo zamoliti učenike, kada budu jasni da će preduzeti uslugu- projekat učenja, da nacrtaju na papiru siluetu jedne od svojih ruku.

Na prstima će napisati kapacitete ili sposobnosti koje prepoznaju u sebi i za koje veruju da će im biti od koristi za razvoj projekta.

Odvojeno (izvan ruke, na primer) će zapisati "slabu tačku". Oni će takođe zapisati lično učenje koje žele da postignu sa projektom.

2.3 BLOK IMPLEMENTACIJE

2.3.1 Faza 4: priprema projekta sa grupom

PRIPREMA PROJEKTA SA STUDENTIMA je ključni deo SL. Tokom ove faze učenici će otkriti značenje akcije za razvoj, posvećenost sticanju i odgovornost za postizanje dobrih rezultata.

2.3.2 Faza 5: izvršenje projekta

Izvođenje usluge pruža studentima učenje iz stvarnog života i omogućava im da vrednuju i shvate ono što su učili i za šta su se pripremali. Tokom implementacije projekta postoje četiri različite faze:

1. Obavljanje službe. Akcija zahteva veliki broj obaveza: tačnost i pomoć, ispravno obavljanje stvari, nastojanje da se postignu predloženi ciljevi?
2. Odnosi se na ljude i entitete na tom području. Razvoj projekta pruža mogućnosti za komunikaciju sa ljudima koji inače nisu deo kruga odnosa učenika,

Četiri strategije za rad sa grupom

1. Motivisati ih: neophodno je senzibilisati grupu za društvene potrebe projekta sa ciljem da ih predisponira na posvećenost i akciju.
2. Dijagnosticirajte društvenu potrebu: dajte učenicima priliku da istraže problem, izvuku podatke, donesu zaključke...
3. Definišite projekat: da bi projekat učinili svojim, adolescenti moraju biti u stanju da razumeju koju akciju će razviti, kakvu će korist imati i u kom okruženju, i od čega će naučiti to.
4. Organizujte posao: provedite vreme u planiranju usluge sa njima, organizovanju i definisanju radnih grupa, davanju i raspodeli odgovornosti, preciziranju rasporeda rada koji ćemo pratiti...

tako da ispoljavaju svoju empatiju i poštovanje različitosti.

3. Registracija, komuniciranje i širenje projekta. U toku realizacije projekta zgodno je registrovati šta se radi (sa fotografijama, video zapisima, dijagramima...) i napraviti komunikacionu kampanju (pozivanje novinara, korišćenje sajta škole...) za širenje projekta i ojačati posvećenost grupe.
4. Razmišljanje o naučenim lekcijama iz implementacije. Prepoznavanje i identifikovanje onoga što se nauči tokom obavljanja usluge pomoći će učenicima da postanu svesniji vrednosti onoga što rade.
5. ačanje komunikacije sa primaocima usluga poboljšava empatiju i poštovanje različitosti kod mladih ljudi.

Da biste distribuirali, komunicirali i registrovali projekat, moguće je snimiti projektni video, odgovarajući na sledeća ključna pitanja:

Moraćete da preduzmete određene mere predostrožnosti: pazite na autorska prava kada birate muziku ili ugrađujete slike, dobijete dozvolu od ljudi koji će biti snimljeni, nemojte to emitovati a da snimljeni ljudi ne vide rezultat i daju svoje odobrenje.

2.3.3 Faza 6: zatvaranje projekta sa grupom

Završna faza i faza evaluacije sa studentima mora biti zasnovana na razmišljanjima uključenim u faze planiranja i izvršenja projekta. Štaviše, mora imati dvostruki refleksivni izgled: s jedne strane, zasnovan na usluzi; i, s druge strane, na učenje koje je pružila.

U ovoj fazi zatvaranja i evaluacije, mogu se razlikovati četiri faze:

1. Razmišljanje i evaluacija rezultata usluge. Odgovornost za obavljene posao zahteva posvećenost prema primaocima usluge.
2. Razmišljanje i evaluacija postignutog učenja. Učenici moraju biti svesni postignutog učenja i moraju ga vrednovati. Na ovaj način mogu da se osećaju zahvalni za proživljeno iskustvo, a ne samo da očekuju zahvalnost od primalaca.
3. Projektovanje budućih perspektiva: Da li će projekat imati kontinuitet? Ako jeste, ko će ga preuzeti? Ili, da li je poželjnije da se izvede drugačiji projekat?
4. Proslavite iskustvo sa svima. Proslava je najbolji način da stavite završni dodir na obavljene posao. Priprema i održavanje zabave može biti mali projekat u okviru velikog projekta.

Štaviše, dobra evaluacija projekta poboljšava autonomiju i osnaživanje mladih ljudi i pomaže im da se suoče sa novim izazovima.

Slika 10. Balansiranje, uključivanje, merenje i upravljanje

Da bi se procenila usluga sa studentima, mora se uzeti u obzir četiri ključna aspekta:

1. Može biti da je proces realizacije projekta bio fantastičan, a rezultati su prilično loši. Može se desiti i da su rezultati usluge odlični, ali po cenu konfliktnog procesa. Zbog toga će biti neophodno da studenti ispolje svoju objektivnost kada ocenjuju svoje uslužno delovanje, sagledavajući dvostruki aspekt, akademski i društveni, projekta.

2. Mnogi rezultati projekta mogu biti savršeno opipljivi i to pomaže da se odredi korisnost usluge. Dakle, potrebno je računati šta može i ima smisla: broj korisnika, količina proizvedenih proizvoda, sati aktivnosti... Uz sve to možemo razraditi grafike, sažetke, murale i druge elemente sinteze.
3. Pošto su projekat podelili edukativni centar i drugi akter u zajednici, za objektivnu evaluaciju usluge potrebno je mišljenje uključenih ljudi i subjekata. Na primer, ako je usluga dogovorena da pomogne mlađoj deci sa domaćim zadacima, uključeni ljudi će biti nastavnici, porodice, pa

čak i sama deca vrednuju rad.

Za implementaciju ove faze predlaže se da se „Cilj evaluacije učenja“ sprovede sa grafikom koja služi da odrazi individualnu evaluaciju i, istovremeno, kolektivni rezultat u velikom muralu u vidu mete. Ova dinamika se sastoji u sledećem:

Svaki član grupe dobija set nalepnica. Sa njima, svaka osoba će na pikado navesti svoju ličnu procenu prethodno predloženog učenja: mnogo, dosta, malo, ništa. Što je veći broj oznaka u centru mete, to će ukupna procena biti bolja od postignutog učenja.

4. Kada rezultati nisu očekivani ili je proces realizacije projekta bio konfliktan, adolescenti lako padaju u obeshrabrenje. Zato je potrebno

frustraciju pretvoriti u još jednu priliku za učenje za buduće projekte, održavajući poverenje u njihove mogućnosti i zadovoljstvo što su se mogli posvetiti.

2.4 BLOK EVALUACIJE

2.4.1 Faza 7: multifokalna evaluacija

Kada je projekat završen i evaluiran zajedno sa učenicima, vreme je da nastavnici razmisle o ovom iskustvu i donesu zaključke na različitim nivoima. Neophodno je integrisati različite poglede i/ili fokuse da bismo imali potpunu viziju o funkcionisanju SL projekta. U ovoj fazi su identifikovane četiri faze:

Ocenite grupu i njene članove. U ovoj prvoj fazi može se napraviti refleksija o ovim aspektima:

- Kako su evoluirali njihovi interesi, stavovi i vrednosti?
- Kakav smo akademski napredak u znanju i veštinama primetili?
- Kakva je bila dinamika grupe?

Procenite umrežavanje sa entitetima. U projektu sa ovim karakteristikama, od suštinskog je značaja znati vrednovanje koje subjekti daju za pruženu uslugu i razmišljati sa njima o tome kako smo radili u mreži. Šta bi trebalo promeniti u sledećoj prilici?

Samoprocenite iskustvo kao ApS projekat. Neophodno je umeti vrednovati sam projekat, kao pedagoško iskustvo koje može biti od velike vrednosti za druge vaspitače, kao i sagledavanje novih izazova.

Da se samoevaluira kao osoba koja daje energiju projektu. U ovoj poslednjoj fazi, postoje neka pitanja koja se mogu postaviti učesnicima; na primer sledeće:

- Da li nam je nedostajala obuka u službi?
- Da li smo ispravno planirali?
- Da li smo uspeli da rešimo neočekivano?
- Da li smo imali poteškoća u komunikaciji sa entitetima?

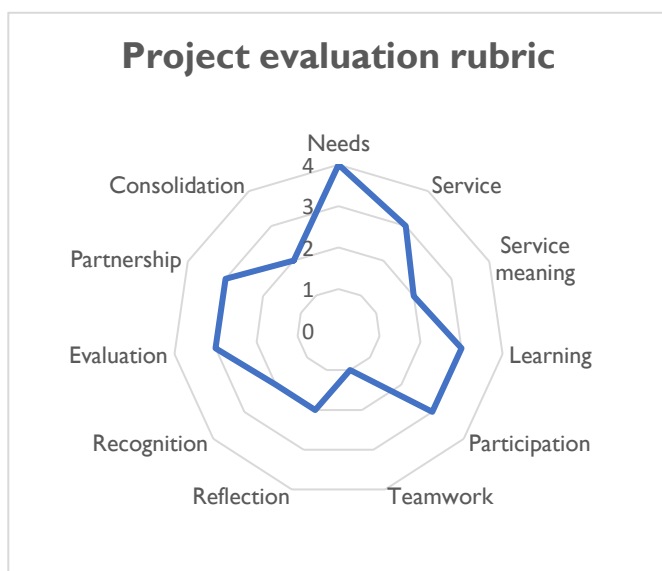
REFLEKSIJE ZA ODRŽIVOST PROJEKTA

Za evaluaciju projekta predlaže se sledeća rubrika: „rubrika evaluacije projekta“. Sastoji se od alata za analizu sa dve dimenzije:

- Dinamizam, koji su „pedagoški elementi koji, organizovani prema specifičnim namerama, daju globalnu formu iskustvima uslužnog učenja“.

- Nivo, koji odgovara stepenu pedagoškog razvoja svake od dinamika.

Rubrika predstavlja dvanaest dinamika i četiri nivoa evaluacije (koji se kreću od povremenog i neorganizovanog prisustva dinamike do maksimalnog uključivanja učesnika), i predlaže načine analize i debate iskustava, kao i oblike grafičkog predstavljanja. Sledeći dijagram prikazuje dvanaest dinamika i četiri nivoa evaluacije koji su identifikovani.

a. Jednom nije dovoljno (kao što se dešava sa drugim tipovima projekata). SL prakse se moraju ponoviti da bi se postigli najbolji rezultati. Jedno vreme neće dati dovoljno informacija o tome koliko je moguće izvući iz ove vrste projekta. Ako se prvo smatra pilotskim, potrebno je planirati još jedno izdanje kako bi se potvrdila njena podobnost.

b. Mladi su saveznici. Učenici koji su učestvovali u projektu su najbolji ambasadori koji će voditi sledeće ponavljanje projekta kako bi ga konsolidovali. Dajući im priliku da svoje iskustvo objasne svojim vršnjacima na drugim kursevima pomoći će da se ono prošire među različitim publikom, u komšiluku...

c. Uključivanje porodica. Pošto se usluga sprovodi u zajednici, nudi mnoge mogućnosti za uključivanje porodica. Roditelji mogu da sarađuju u logističkim zadacima, snimajući video zapise ili pomažu u širenju reči o projektu; uključiti ih u projekat.

d. Integracija u školu. Obrazovni centar može biti ojačan uključivanjem simbolične prakse SL koja će pomoći vidljivosti centra, kao škole otvorene za zajednicu. Da bi se to postiglo, potrebno je preći sa fokusa na specifične aktivnosti na fokus na integraciju u akademski život i ideologiju centra.

MODUL 3

3 SERVISNO UČENJE U EVROPSKO AKTIVNO GRAĐANSTVO I DOBRA PRAKSA O POTROŠNJI PLASTIKE: “RELEARN PLASTICS”

U narednim redovima opisana je aktivnost učenja o uslugama koja je uključena u projekat “Relearn Plastics”. Ova aktivnost je morala biti prilagođena situaciji sa COVID-19, a nekoliko aspekata u pripremi aktivnosti bilo je usmereno na mere bezbednosti.

PROBLEM/POTREBA

Razumevanje i podizanje svesti o problemu plastike i njenog zagađenja je ključni izazov za budućnost naše planete i bogatstva čovečanstva.

Relearn plastics ima za cilj da promoviše učešće, uključenost i motivaciju učenika, olakšavajući sticanje znanja o ovom centralnom pitanju i, s druge strane, primenu istraživačkih metodologija u školama. Podstičući saradnju između učenika, nastavnika i naučne zajednice, nauci se može reći korišćenjem novih narativa koji mogu da angažuju nove generacije u pravcu odgovornije građanske navike i senzibiliziraju zajednice za održiviji i kritičniji model potrošnje (smanjenje/ponovno korišćenje/recikliranje) .

U našem slučaju, zagađenje plastikom je veliki problem za morsku sredinu. Naročito manji plastični fragmenti mogu imati veliki uticaj na zemaljske i morske organizme. U cilju analize ovog globalnog problema i pokušaja pronalaženja konkretnih lokalnih rešenja, projekat Relearn Plastics predlaže rad na dijagnozi i svesti o ovom problemu, kao i promociji promene navika u zajednicama koje su uključene u projekat.

IZRADA PROJEKTA

- identifikaciju i konsenzus po pitanju životne sredine, na globalnom i lokalnom nivou;
- konkretizacija zadataka i odgovornosti kako bi intervencija bila moguća;
- priprema javne intervencije;
- uzorkovanje plaža i/ili parkova;
- odvajanje i analiza uzoraka/dizajn istraživanja;
- postavljanje rezultata na veb platformu projekta;
- diskusija o rezultatima i akcije podizanja svesti kako bi problem bio vidljiv, traženje rešenja u školi ili van škole.

UČENJE

- analiza i promišljanje društvenih i ekoloških problema (društvene navike i mikro/mezo plastika u morskom okruženju)
- poznavanje procesa zaključivanja i naučne metodologije

RELEARN PLASTIC: INOVATIVNE METODOLOGIJE U ŠKOLAMA ZA JAČANJE SVEESTI I AKTIVIRANJA GRAĐANSTVA O POTROŠNJI PLASTIKE

- zajedničko kreiranje istraživačkog projekta
- tehnološke veštine
- planiranje i razvoj intervencije
- osnovne naučne kompetencije
- društvene i građanske kompetencije

USLUGA

- dobijanje sveobuhvatne dijagnoze šta se dešava na plažama i/ili u parkovima kako bi se pomoglo u potrazi za rešenjima
- dani praktičnih akcija sakupljanja plastike na plažama i u parkovima

ZAKLJUČAK

U zaključku, projekat Relearn Plastic nam omogućava da odgovorimo na stvarne i relevantne potrebe ili probleme zajednice, omogućavajući iskustveno i smisleno učenje i nudeći uslugu zajednici sa stvarnim društvenim uticajem. Ovakav projekat uvek promoviše stalnu refleksiju i zahteva otvorenost, umrežavanje i reciprocitet. Može pomoći u izgradnji demokratije pristupom odozdo prema gore i ima za cilj da obrazuje pažljivo, aktivno, kritično i odgovorno građanstvo.

REFERENCE

Batlle, Roser. *Guía práctica de aprendizaje-servicio*. Santillana Educación S.L.

Bringle, Robert G., and Kathryn Steinberg. "Educating for Informed Community Involvement." *American Journal of Community Psychology*, vol. 46, pp. 428-441. *ResearchGate*, <https://www.researchgate.net/publication/46428437>.

Cámara Estrella, África María. "La educación de valores a través del aprendizaje-servicio." *EDETANIA*, no. 44, 2013, pp. 187-196, <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4596259>. Accessed 09 11 2020.

Cassidy, Simon, and Peter Eachus. "Learning Style, Academic Belief Systems, Self-report Student Proficiency and Academic Achievement in Higher Education." *Educational Psychology* [London], 20 ed., no. 3, 26 02 2007, <http://dx.doi.org/10.1080/713663740>. Accessed 06 11 2020.

European Parliament of the European Union, and Council of the European Union. "RECOMMENDATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 18 December 2006 on key competences for

lifelong learning (2006/962/EC)." *Official Journal of the European Union*, 30 12 2006, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006H0962&from=EN>. Accessed 10 11 2020.

Eyler, Janet, and Dwight E. Giles. *Where's the Learning in Service-Learning?* Jossey-Bass Higher and Adult Education Series. Jossey-Bass Inc., U.S., 1999. ISBN-0-7879-4483-1. Accessed 06 11 2020.

Kaye, Cathryn Berger. *The Complete Guide to Service Learning: Proven, Practical Ways to Engage Students in Civic Responsibility, Academic Curriculum, & Social Action*. Free Spirit Publishing, 2004. ISBN: 157542133X, 9781575421339. Accessed 06 11 2020.

Moussa, Nahla M. "The Importance of Learning Styles in Education." *Institute for Learning Styles Journal*, 1 ed., 2014, pp. 19-27, <https://www.auburn.edu/academic/education/ilsrj/Journal%20Volumes/Fall%202014%20Vol%201%20PDFs/Learning%20Styles%20Nahla%20Moussa.pdf>. Accessed 09 11 2020.

Speck, Bruce W. "Why Service-Learning?" *New directions for higher education*, 2001 ed., no. 114, 28 01 2002, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/he.8>. Accessed 11 11 2020.

Stukas Jr., Arthur A., et al. "Service Learning: Who Benefits and Why." *SOCIAL POLICY REPORT: Society for Research in Child Development*, XIII ed., no. 4, 1999. Accessed 16 11 2020.